

N:o 8.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk; gifven Stockholms slott den 22 december 1887.

Genom Kongl. kungörelsen den 10 augusti 1877 förordnades, att tiondesättning å dittills icke skattlagda eller derefter uppkommande så kallade ädlare verks tillverkning icke skulle ega rum, samt att, med undantag tills vidare för Sala silfververk och Höganäs stenkolsverk, alla öfriga verk, som vore förpligtade till bergverkstiondes utgörande, skulle från och med år 1878 befrias från dylik tionde; dock att för vissa uppräknade verk, som voro i besittning af särskilda privilegier, tiondefriheten icke skulle inträda förr än egarne af dessa verk förklarar sig ingå på privilegiernas upphörande eller aflösning på vissa genom kongl. bref af samma dag till Kongl. Maj:ts och rikets kammar- och kommerskollegier för hvarje verk bestämda vilkor. Efter det senaste Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upplösning af bestående rättsförhållande mellan kronan och Sala bergslag och aftal i enlighet med de af Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämda grunder numera blifvit mellan kronan och bergslaget upprättadt, kommer jemlikt bestämmelse i detta aftal skyldigheten för bergslaget att för silfververket utgöra tionde från och med nästkommande års början att upphöra. Jemte några verk, hvilkas egare ännu icke förklarar sig villige att ingå på de för bergverkstiondens eftergifvande jemlikt Kongl. brefvet den 10 augusti 1877 bestämda vilkor, kvarstår således numera endast Höganäs stenkolsverk såsom underkastadt skyldigheten att utgöra bergverkstionde.

Under åberopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att medgifva, att den för öfriga bergverk i riket medgifna tiondefrihet må äfven å Höganäs stenkolsverk tillämpas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

O S C A R.

Gust. Tamm.

*Utdrag af protokollet öfver Finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 22 de-
cember 1887.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
VON KRUSENSTJERNA,
friherre TAMM, och
friherre PEYRON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre Tamm föredrog vidare:

Riksdagens den 23 maj 1873 aflåtna underdåniga skrifvelse med hemställan, att Kongl. Maj:t behagade låta vidtaga de åtgärder, som kunde finnas af behovet påkallade, dels för bevakande af de rättigheter, hvilka tillkomme statsverket på grund af nådiga brefvet den 24 mars 1832 i fråga om ett Höganäs stenkolsverk beviljadt statsbidrag,

dels för återbekommande af hvad utaf berörda statsbidrag jemte laga ränta redan vore eller framdeles kunde blifva till betalning förfallet;

i anledning hvaraf styrelsen för Höganäs stenkolsverk afgifvit särskilda underdåniga yttranden och justitiekanslersemetet blifvit hördt;

och i sammanhang härmed kammar- och kommerskollegiernas gemensamt aflåtna underdåniga skrivelser, dels af den 13 november 1872 i fråga om afrad af åtskilliga med sådan skatt icke belagda mineralrikets alster, så vidt denna skrivelse afsåg Höganäs stenkolsverk, dels af den 23 november 1876 angående tiondefrihet för samma stenkolsverk;

äfvensom styrelsens för stenkolsverket öfver sistberörda underdåniga skrivelse inhemtade underdåniga yttrande.

Föredragande departementschefen anförde härefter:

»Såsom Eders Kongl. Maj:t eger sig bekant, har bergverksnäringen i vårt land af ålder varit underkastad en särskild produktions-skatt, hvilken i allmänhet, jemlikt nådiga förordningen den 27 augusti 1723, utgått med tiondedelen af de metaller, mineralier och fossilier, som hemtades å krono- eller kronoskattejord, och med trettiondedelen af de produkter af sådan art, som vunnos å frälsejord. Genom nådiga förordningen den 21 juni 1831 bestämdes afgiften af de bruks- och bergverksanläggningar, som derefter skattlades, till trettiondedelen af tillverkningen, ehvad rudimaterierna hemtades å frälse- eller krono- och kronoskattejord. I den mån åsigterna om obilligheten af särskild tillverkningskatt å bergverksnäringens alster vunnit stadga, hafva emellertid de olika grenarne af denna näring tid efter annan befriats från den å dem lagda tionde. Sedan genom nådiga kungörelsen den 18 april 1854 aluntionden blifvit upphäfd, afskaffades genom nådiga kungörelsen den 14 december 1860 tackjernstionden för hyttor belägna utom de privilegierade bergslagen och genom nådiga kungörelsen den 9 juni 1871 tackjernstionden för hyttor inom bergslag, hvarefter, jemlikt nådiga kungörelsen den 10 augusti 1877, förordnades, att tiondesättning å dittills icke skattlagda eller derefter uppkommande så kallade ädlare verks tillverkning icke skulle ega rum, samt att med undantag tills vidare för Sala silfververk och Höganäs stenkolsverk, alla öfriga verk, som voro förpligtade till bergverkstiondes utgörande, skulle befrias från dylik tionde; dock att för vissa uppräknade verk, som voro i besittning af särskilda privilegier, tiondefriheten icke skulle inträda förr än egarne af dessa verk förklarar sig ingå på privilegiernas upphörande eller aflösning på vissa genom nådigt bref af samma dag för hvarje verk bestämda vilkor. Efter det senaste Riksdagen bifallit

Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag och aftal i enlighet med de af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämda grunder numera blifvit mellan kronan och bergslaget upprättadt, kommer jemlikt bestämmelse i detta aftal skyldigheten för bergslaget att för silfververket utgöra tionde från och med nästkommande års början att upphöra. Jemte några verk, hvilkas egare ännu icke förklarar sig villige att ingå på de för bergverkstiondens eftergifvande jemlikt nådiga brefvet den 10 augusti 1877 bestämda vilkor, kvarstår således numera endast Höganäs stenkolsverk såsom underkastadt skyldigheten att utgöra bergverkstionde.

Ehuru berörda stenkolsverk fortfarande enligt författningarne är tiondepliktigt, har likväl på grund af särskilda bestämmelser tionde af detta verk till staten icke utgått. Genom nådiga brefvet den 20 juni 1801 beviljades nemligen verket tiondefrihet under trettio år, efter hvilken frihetstids förlopp, och sedan åtgärd blifvit vidtagen för stenkolsverkets taxerande till tionde, genom nådiga brefvet den 9 mars 1833 förklarades, att verket skulle från erläggande af tiondeafgift tills vidare vara befriadt.

I underdånigt utlåtande den 13 november 1871, afgifvet med anledning af väckt fråga om bergverkstiondens afskaffande, ovilkorligen för sådana bergverk, som icke vore i åtnjutande af särskilda privilegier, och för de privilegierade verken mot vilkor af privilegiernas upphörande eller aflösande, anförde kammar- och kommerskollegierna, beträffande Höganäs stenkolsverk, att detta verk, så vidt af de hos kollegierna förvarade handlingar hade kunnat utrönas, icke vore i åtnjutande af någon från statens sida meddelad förläning eller annan förmån af sådan natur, att verket kunde förklaras vara försedt med något slags privilegier i den vid detta uttryck allmänligen och i hvad anginge åtskilliga andra bergverk fästade mening, i följd hvaraf stenkolsverket i detta hänseende vore likställigt med oprivilegierade ädlare verk. I öfverensstämmelse härmed gjordes ock i den nådiga proposition om bergsverkstiondens afskaffande, som den 16 februari 1872 till Riksdagen afläts, intet förbehåll för ifrågavarande stenkolsverk. Sedan kammar- och kommerskollegierna, efter det nyssnämnda nådiga proposition blifvit af Riksdagen afslagen, i underdånig skrifvelse den 13 november 1872 fästade uppmärksamheten på frågan, huruvida tionde borde påföras dittills icke skattlagda verk, som enligt äldre författningar kunde kännas skyldiga till dess erläggande, pröfvade vid ärendets föredragning den 9 januari 1874 Eders Kongl. Maj:t, som i öfrigt an-

såg någon åtgärd i det antydda syftet icke för det dåvarande föränledas af kollegiernas framställning, skäligt, hvad särskildt angick Höganäs stenkolsverk, förklara, att, vid det förhållande att så väl storleken som beskaffenheten af de förmåner, hvilka tillgodokommit detta verk, vore i väsentlig mån beroende deraf, huru vida bolaget, som egde verket, ville erkänna de vilkor, under hvilka vissa försträckningar blifvit desamma af statsverket beviljade, Eders Kongl. Maj:t ville framdeles meddela det beslut, hvartill omständigheterna kunde gifva anledning.

De försträckningar af statsmedel, å hvilka i detta Eders Kongl. Maj:ts beslut syftades, hade blifvit Höganäs stenkolsverk beviljade under följande omständigheter.

På bolagets underdåniga ansökning om antingen ett lån af staten å 120,000 riksdaler banko, som för stenkolsverkets bedrivande erfordrades, eller ock dess anvisning på tillgång till räntan å ett sådant lån, tills det blifvit betaldt, hade nemligen Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 24 mars 1832 tillförsäkrat bolaget, att å nämnda summa, hvilken bolaget egde genom egen försorg upplåna, erhålla af riksstatens då varande nionde hufvudtitel fem procent årlig ränta, med vilkor, bland andra, att från och med år 1835 minst 10,000 riksdaler banko årligen å skulden afbetaltes, i följd hvaraf räntebidragen skulle i samma mån minskas och att, om verket framdeles lemnade bolaget en behållen vinst utöfver 5 procent å aktiekapitalet, det öfverstigande till ett maximum af 2 procent skulle årligen användas till räntebidragens godtgörande intill dess desamma fullständigt återbetalts. Jemlikt nådigt bref den 27 april 1838 lemnades bolaget sökt uppskof under 2 år med lånets amortering. Hela sammanräknade beloppet af statens ifrågavarande räntebidrag, som år 1849 upphörde, utgjorde 65,415 riksdaler 6 skilling 8 runstycken banko, eller 98,122 kronor 71 öre.

Under erinran om dessa förhållanden äfvensom att någon inbetalning å bolagets ifrågavarande skuld icke kommit statsverket till godo, anhöll Riksdagen i underdånig skrifvelse den 23 maj 1873, att Eders Kongl. Maj:t behagade låta vidtaga de åtgärder, som kunde finnas af behovet påkallade, dels för bevakande af de rättigheter hvilka tillkomme statsverket på grund af ofvan berörda nådiga bref af den 24 mars 1832, dels för återbekommande af hvad utaf berörda statsbidrag

jemte laga ränta redan vore eller framdeles kunde blifva till betalning förfallet.

Sedan med anledning häraf genom embetsskrifvelse till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län den 6 juni 1873 från bolaget infordrats yttrande angående de tider, å hvilka kunde påräknas betalning af bolagets ifrågavarande skuld, meddelade till svar härå bolagets styrelse å bolagets vägnar i skrifvelse af den 18 juli 1873, att enär hvarken af den nämnda skrifvelsen eller af några vid stenkolsverket befintliga handlingar kunnat utredas, att den sålunda framhållna fordringsrätten qvarstode eller fortföre att vara gällande, bolaget i ärendets så beskaffade skick icke obetingadt kunde medgifva krafvet tillvaro och derföre ansåge sig förhindradt framkomma med något förslag till reglering af den äskade betalningsskyldigheten.

Handlingarne i ärendet öfverlemnades härefter till justitiekanslers-embetet med nådig befallning att vidtaga de lagliga åtgärder, som af Riksdagens ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 23 maj 1873 kunde påkallas. I det underdåniga utlåtande, som med anledning häraf den 27 november nämnde år af justitiekanslersembetet afgafs, anförde embetet hufvudsakligen, att någon förbindelse angående den i nådiga brefvet den 24 mars 1832 stadgade skyldighet för stenkolsverket att återgälda de erhållna räntebidragen ej lärer blifvit afgifven och att någon sådan förbindelse i allt fall numera ej kunnat återfinnas; att styrelsen för stenkolsverket år 1850 hos Kongl. Maj:t anhållit om aflåtande till rikets ständer af nådig proposition angående stenkolsverkets frikallande från de samma verk enligt nyssberörda nådiga bref åliggande förbindelser i fråga om återgäldandet af ifrågavande räntebidrag, hvilken anhållan jemlikt nådigt bref den 5 oktober 1850 afslagits; samt att af tillgängliga handlingar ej kunnat utredas att under tiden från år 1850 till år 1872, hvilket år fråga om bidragens återgäldande åter väcktes genom framställning af riksdagens revisorer af statsverket, någon åtgärd vidtagits hvarken å statsverkets sida eller af stenkolsverket, hvarigenom fordringsrätten kunde anses bevarad eller den utan tvifvel enligt allmän lag löpande tioåriga preskriptionen afbrutits. Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt anmälde justitiekanslersembetet, att embetet, för hvilket annat medel än rättegångs anställande ej stode till buds för att göra statens rätt gällande, så mycket mindre ansett sig böra, utan särskild derom erhållen nådig befallning, om dylik rättegång förordna, som i sakens dåvarande skick ingen anledning, efter embetets uppfattning förefunnes dertill, att tvisten skulle kunna få någon för statsverket gynsam utgång, hvaremot med säkerhet kunde antagas, att densamma måste medföra ej obetydliga kostnader.

Vid underdånig anmälan den 31 december 1873 af detta justitiekanslersembetets utlåtande behagade Eders Kongl. Maj:t förordna, att från Höganäs stenkolsverks aktiebolag skulle infor dras ett till Eders Kongl. Maj:t stäldt definitivt yttrande, huru vida af bolaget ifrågavarande skuldfordran erkändes eller icke. Sådant yttrande afgafs ock af bolaget den 27 juli 1874, deruti bolaget anförde, att enär dåvarande bolagsmän icke kommit i besittning af stenkolsverket under vilkor att ansvara för berörda statsskuld och sålunda icke iklädt sig densamma, kunde bolaget, som till följd af uppkommen preskription saknade utväg att mot sina fångesmän föra talan om återvinning, icke medgifva, att denna skuld fortfarande graverade stenkolsverket, af hvilken anledning och enär ingen af intressenterne deruti vore för sin person förbunden till betalning af fordrade beloppet, bolaget nödgades bestrida den ifrågasatta betalningsskyldigheten.

Då detta bolagets underdåniga yttrande den 21 augusti 1874 inför Eders Kongl. Maj:t anmäldes, företogos till förnyad behandling i sammanhang dermed kammar- och kommerskollegiernas ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 13 november 1872, i fråga om afrad af åtskilliga med sådan skatt icke belagda verk för tillgodogörande af mineralrikets alster, jemte en af kommerskollegium den 15 november 1870 i ämnet aflåten underdånig skrifvelse, i hvad samma skrivelser rörde Höganäs stenkolsverk; och fann Eders Kongl. Maj:t, enär något skäl icke längre förefunnes att uppskjuta afgörandet af kammar- och kommerskollegiernas skrivelser i berörda del, skäligt med anledning af desamma anbefalla kollegierna att verkställa utredning, huru vida Höganäs stenkolsverk vore i åtnjutande af några privilegier eller förmåner, hvilka, i det fall att stenkolsverken funnes böra för all framtid fritagas från skyldigheten att utgöra tionde, kunde föranleda dertill, att sådan befrielse icke eller endast under vissa vilkor blefve för Höganäs stenkolsverk tillämpad.

Till åttlydnad af denna befallning afgåfvo kollegierna underdånigt utlåtande den 23 november 1876. Kollegierna erinrade häruti om sin i ofvan omförmälda underdåniga utlåtande den 13 november 1871 uttalade åsigt, att Höganäs stenkolsverk icke vore i åtnjutande af någon från statens sida meddelad förläning eller annan förmån af sådan natur,

att verket kunde förklaras vara försedt med något slags privilegier i den vid detta uttryck allmänneligen och i hvad anginge åtskilliga andra bergverk fästa mening, och tillkännagåfvo, att af de förnyade undersökningar, hvilka till följd af Eders Kongl. Maj:ts berörda nådiga befallning blifvit verkställda, den af kollegierna sålunda yttrade åsigt, att här åsyftade verk icke åtnjöte några privilegier eller förmåner i nyss angifna mening, vunnit ytterligare bekräftelse. Under den verkställda utredningen hade emellertid visat sig förekomma förhållanden beträffande detta verk, hvilka kollegierna ansågo sig böra omförmåla.

De af kollegierna åsyftade förhållanden afsågo dels visst statsunderstöd, som stenkolsverket i äldre tider åtnjuit, dels vissa transaktioner, genom hvilka stenkolsverket under statsverkets förmedling öfverlätits från ett äldre bolag till det, som nu är innehafvare af verket.

I förstnämnda afseende erhöll verket genom nådig resolution den 15 september 1813 försäkran om 11 skilling banko af tullafgiften för hvarje till inhemsk förbrukning från England inkommande tunna stenkol. Vid 1815 års riksdag beslöts, enligt rikets ständers skrifvelse den 29 juli samma år, att tullen för engelska stenkol skulle oafkortad tillfalla statsverket, men stenkolsverket i stället bekomma tillverkningspremier à 6 skilling banko för hvarje tunna stenkol, som från Höganäs hamn afsändes ut- eller inrikes under 5 år från och med år 1816 till och med år 1820. Enligt rikets ständers skrifvelse den 6 juni 1818 beviljades stenkolsverket ett anslag af 15,000 riksdaler banko årligen i 5 år af tullmedlen, emot det att verkets rätt till premier under tiden förblefve till all verkan hvilande och att verkets intressenter bland annat åtog sig att före dessa års utgång hafva nedsänkt ett schakt till den så kallade undre kolflötsen med skyldighet att, om detta vilkor icke uppfyldes, återbetala hvad af anslaget lyftats. Genom nådiga brefvet den 22 maj 1819 tilläts uppbärande förskottsvis af påföljande årens anslag, så att hela anslagsbeloppet skulle i juni månad 1821 hafva fått lyftas, men redan i mars månad år 1820, då inalles af anslaget voro utbetalta 51,000 riksdaler banko, inkommo intressenterna med underdånig anmälan, att i följd af starkt vattenflöde arbetet med schaktets nedsänkning måst alldeles inställas. Vid 1823 års riksdag beslöts emellertid, enligt rikets ständers skrifvelse den 1 december samma år, att nyssnämnda skuld till statsverket å 51,000 riksdaler banko skulle afqvittas emot de tillverkningspremier, som kunde till 1823 års slut beräknas, och premier för tiden derefter icke ifrågakomma.

Enär efter ingången af 1820-talet det bolag, som då innehade stenkolsverket eller det så kallade gamla bolaget, icke vidare ville

drifva verket, blef frågan om de åtgärder, som borde vidtagas till förekommande af verkets nedläggande, föremål för rikets ständers öfverläggningar och beslut så väl vid 1823 som vid 1828—30 årens riksdagar. Bolaget önskade, att staten skulle inköpa stenkolsverket och, ehuru väl rikets ständer icke voro villige att medgifva verkets inköpande och drifvande för statens räkning, beslöto de likväl, enligt underdånig skrifvelse den 1 december 1823, att verket skulle af staten inlösas och under vissa vilkor öfverlätas på ett nytt bolag, hvilket borde för ändamålet bildas med en fond af 200,000 riksdaler banko. Af de närmare detaljerna vid denna transaktion, hvilken i vissa afseenden modifierades enligt rikets ständers underdåniga skrifvelse den 19 februari 1830, torde jag här icke behöfva anföra mer än att, såsom förhållandet blef slutligen bestämdt, statsverket enligt likvid af den 23 maj 1829 mellan riksgäldskontorets kommissariat och det gamla bolaget inlöste stenkolsverket af sistnämnda bolag för en summa af 247,239 riksdaler 2 skillingar 6 runstycken banko, af hvilket belopp likväl 67,400 riksdaler utbetaltes till det nya bolaget, mot det att det gamla bolaget för beloppet erhöi aktier i det nya, medan återstoden utbetaltes till det gamla bolaget dels genom återställande af skuldebrefven för ännu icke slutbetalda lån hos statsverket, dels kontant, samt att det inlösta stenkolsverket af staten öfverläts å det nybildade bolaget under full eganderätt utan köpeskilling, men med förbindelse för bolaget dels att å vissa arbeten vid Ryds schakt använda 200,000 riksdaler banko, dels ock att när stenkolsverket lemnade en vinst af 8 procent till staten erlægga 1 procent, då vinsten uppginge till 10 procent utgifva 2 procent och vid en vinst af 12 procent till staten betala 3 procent, hvilken »ränta» skulle vara den högsta, som af bolaget någonsin komme att för kapitalet erläggas. Enär stenkolsverket, enligt dess räkenskaper för tiden från och med år 1830 till och med år 1872, lemnat en vinstutdelning under nio år af 8 procent och under tre år af 12 procent å aktiebeloppet 200,000 riksdaler banko, utan att statsverket erhöiit den del af vinsten, som detsamma förbehållits, instämde fullmäktige i riksgäldskontoret bolaget till Luggude häradsrätt med påstående om dess förpligtande att på grund af berörda förbehåll till fullmäktige utgifva 54,000 kronor. Enär emellertid å kärandesidan icke visats, att riksgäldskontoret efter år 1829, då dess fordran tillkom, densamma hos bolaget anmält eller eljest sökt göra gällande förr än genom en till direktionen för verket den 24 oktober 1872 afläten skrifvelse, blef jemlikt nådiga förordningen den 4 mars 1862 stämmingspåståendet af häradsrätten ogilladt medelst utslag den 22 juli 1874, hvilket genom

Eders Kongl. Maj:ts dom den 13 december 1876 blifvit slutligen fastställt.

Det underdåniga utlåtande af kammar- och kommerskollegierna, för hvars hufvudsakliga innehåll jag nu redogjort, inkom till kongl. finansdepartementet först den 5 januari 1877, hvilket vållade, att frågan om Höganäs stenkolsverks tiondeskyldighet måste undantagas vid aflåtandet till samma års riksdag af den nådiga propositionen om eftergifvande af all bergverkstionde, i följd hvaraf ej heller den i ämnet utfärdade nådiga kungörelse af den 10 augusti 1877 erhöll tillämplighet å nämnda stenkolsverk. Infordradt underdånigt yttrande öfver kollegiernas berörda utlåtande afgafs emellertid den 28 februari 1880 af stenkolsverkets styrelse, som deruti hufvudsakligen anförde, att den omständighet, att verket tillförene, då det innehades af helt andra egare än de nuvarande, fått åtnjuta icke obetydliga understöd, hvilka staten ansett med sin fördel öfverensstämmande att bevilja i ändamål att förebygga verkets nedläggande, icke, enligt styrelsens förmenande, borde kunna hänföras till något med privilegier jemförligt, helst stenkolsverket, som vid den tid, då det inlöstes af staten och öfverläts på bolaget, saknade allt värde, kunnat bestå och i senare tider betydligt utvecklas endast genom aktieegarnes enskilda uppoffring af mer än en och en half million kronor.

Af justitiekanslersemetets ofvan omförmälda underdåniga utlåtande af den 27 november 1873 lärer otvetydigt framgå, att kronans fordran hos stenkolsverket på grund af den jemlikt nådiga brefvet den 24 mars 1832 lemnade försträckningen är att anse såsom preskriberad. Då bolaget vägrat godkänna fordringsanspråkets giltighet och lagliga åtgärder i syfte att hos bolaget utkräfva det ifrågavarande beloppet icke med någon utsigt till framgång lära kunna vidtagas, nödgas jag hemställa, att Eders Kongl. Maj:t måtte finna Riksdagens underdåniga skrifvelse den 23 maj 1873 angående åtgärder för återbekommande af berörda statsbidrag med mera icke föranleda någon Eders Kongl. Maj:ts vidare åtgärd.

Vidkommande derefter den af kammar- och kommerskollegierna i underdånig skrifvelse den 13 november 1872 framställda frågan, huru vida tionde borde påföras vissa slag af bergverk, till hvilka äfven Höganäs stenkolsverk vore att hänföra, torde, efter det numera bergverkstionden för öfriga verk blifvit afskaffad, — blott med skyldighet

för sådana verk, som vore i besittning af särskilda privilegier, att, derest de ville komma i åtnjutande af afradsfriheten, afstå från privilegierna eller efter vissa grunder aflösa desamma — frågan inskränka sig dertill, huru vida för den tiondefrihet, som lärar böra medgifvas äfven Höganäs stenkolsverk, skola uppställas särskilda vilkor eller förbehåll. Då emellertid kammar- och kommerskollegierna äfven efter den förnyade undersökning, som med anledning af Riksdagens nyssberörda skrifvelse företagits, vidhållit, att stenkolsverket icke är i åtnjutande af någon från statens sida meddelad förläning eller annan förmån af sådan natur, att verket kunde förklaras vara försedt med något slags privilegier i den vid detta uttryck allmänneligen och i hvad anginge åtskilliga andra bergverk fästade mening, och Riksdagen hvarken i anförda skrifvelse eller annorledes gifvit tillkänna, att särskildt i fråga om Höganäs stenkolsverk borde vid begreppet privilegier fästas någon annan eller vidsträcktare mening än den som hittills beträffande andra bergverk gjorts gällande; då ej heller kollegierna ansett sig böra tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att, med hänsyn till bolagets bestridda betalningsskyldighet för fordom åtnjutet statsbidrag, vare sig upphäfva den frihet från tiondens utgörande, som tillsvidare är bolaget förunnad, eller föreslå särskilda vilkor och förbehåll för definitivt tilldelande af tiondefrihet åt stenkolsverket; då slutligen i öfrigt ingen särskild anledning till dylikt förbehåll eller vilkor är uppgifven, torde hvad som hittills uti detta ärende förekommit icke gifva Eders Kongl. Maj:t tillräcklig anledning att frångå den mening, som vid föredragning den 16 februari 1872 af samma fråga gjorde sig gällande och hemställer jag derföre i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t ville i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, att den för öfriga bergverk i riket medgifna tiondefrihet må äfven å Höganäs stenkolsverk tillämpas.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Fredrik Zethelius.